

Repülőgép sebességével a vizen

Szovjet hajótervezők megalkották a gázturbómotoros, vízalatti szárnyú „Burevesztnyik” elnevezésű kis-hajót, azzal a feladattal, hogy gyorsjáratú utasszállítást bonyolítson le a folyókon és víztárolókon. A hajó sebessége 105 kilométer óránként! Az utasok elhelyezésére három kényelmes szalon szolgál, ahova alig hallatszik be a motorok zaja: a gépház hangszigetelő falakkal választották el a környezettől. A gázturbómotoros vízijármű teljesen mentes a más hajókon szokásos himbálózástól.

Az új hajó erőgépei két, egyenként 2700 lóerős motorból és a kisegítő energetikai berendezés-csoportból állnak. A hajó kormányzása egyszerű és könnyű, ebben segítséget nyújtanak a legújabb híradástechnikai és rádió navigációs eszközök. És még egy fontos mozzanat: a hajó akkor sem süllyed el, ha a fedélzet alatti térség valamelyik közbülső kamrája vízzel telik meg. A hajó 150 utast képes fedélzetére venni, és mindössze négy főnyi személyzete van.

Szegedi művészek

Király Levente

Meggyőződése: hálátlan interjúalany. Vele nem lehet hivatali pózzal kérdezz-felelek játsszani — noha lelke legmélyén megjegyzi, eleddig nem sokszor próbálták. Most itt az alkalom, a színház egyik leg többet foglalkoztatott színésze idén „csendes jubilál”: tíz esztendeje játszik Szegeden. Interjú nincs, de beszélgetni nagyon szeret.

Lumpácúsz Vagabundusként szállt le a vonatról 1959-ben a szegedi nagyállomás peronjára, de emlékezett még az Ádám Ottó rendezte *Nebáncsvirág Lórió* őrmesterére is; a főiskolai évek utolsó szerepeire. „Így jegyeztem el magam az operettel” — szögezi le fanyarkás humorral. Szegedi bemutatkozása a *Zalameai bíró* színpadán történt, 22 évével és 60 kilójával marcona őrmestert játszott, aki legszívesebben felfalná a világot. Az étvágyból legfeljebb anynyi maradt, hogy a premiért követő háziértékelésen majdnem őt falták fel.

— A színház nehéz műve-

zet, a megítélés szélsőségesen szubjektív, a produkció egyszerű, megismételhetetlen. Gyengécske férőhelyeket épp úgy fel lehet tölteni szóvirágokkal, mint zseniális megoldásokat egyetlen kezmozdulattal lefitymálni. De hát ezt be kell kalkulálni. Valamely tanárom mondta: a színészethez 70 százalék szerencse kell, nem árt, ha az a 30 százalék tehetség. A mi generációnk pechesen indult: akkor írták elő a kötelező két éves „vidéki penzumot”, később megszüntették, s bennünket elfelejtettek. Ma a fővárosi rendezők friss erők, új arcom után néznek, s nem fáradnak messzire, közelben a főiskola. Nincs nosztalgiam Budapest iránt, pontosabban nem akarok oda jutni mindenáron. Szegedet megszerettem, a város hozzászült életemhez, ide nősültem, itt kaptam — vettem lakást —, bár itt húztam le tíz kemény évet az albrétben, amikor előfordult, hogy főszerep mellett négy éjszaka aludtam a restiben, nem volt hova men-

nem. Inkább itt színésznek lenni, mint valamely fővárosi nagyszínházban alabárdot tartani — azt hiszem világos a szempont. Csupán az fáj, ha nem figyelnek ránk, ha szóra sem méltatnak. A napokban beszélgetésre rendelték fel társulatunkat a szövetségbe. Egyedül az elnök, *Ráday Imre* volt ott, s háromórás egyoldalú társalgás után telefonon kértek elnézést a színházigazgatók, főrendezőik nevében: sajna nem jöhettek el. Aztán mutassanak nekem színházat, ahol harmas premierrel kezdék az évadot! S mi történt? Leutazott egy-két hivatalból küldött szakember, és más semmi. Ennyit ért a vállalkozásunk?

A Zalameai bíró után zenés vígjátékot kezdtek próbálni, az Erdek házasságot. Tőle is megkérdezték, tud-e énekelni, táncolni. Azóta zenés-színésznek számít. Serregnyi hasonló feladatot bíztak rá, mert nem volt más, vagy mert vele mindent el lehetett játszani. A próza lassan háttérbe szorul, pedig a szakma csak erre kíváncsi, s ő is többet szeretne kapni belőle. A közönség azért hálás volt neki — így lényegében tehetségét a zenés darabokkal bizonyíthatta.

Mondják, egészségtelen dolog színésznek az egyhelyben lakás. Megszokik és megszokják, ellustul, beszürkül, ernyed feszültsége, vitalitása, beskatulyázzák. Király Levente tagadja ezt: részint mert csodák nincsenek, a színész nem vándorlásaitól lesz izgalmasabb, nem a változó környezet garantálja a tehetségét — részint pedig a magával szembeni igény valahol teljesen ös, független a külsőtől. Király Levente ma sem leplezett izgalommal, várakozással tekint új szerepei elé — itt Szegeden.

Nikolényi István

történelmi emlékeztető

1944.

november

28.

DÉLMAGYARORSZÁG

A NAP HÍREI: FELSZ ABADULT HATVAN — JÁRVÁNYOS BETEGSÉG PUSZTÍT A NÉMET ERŐDÖKET ÉPÍTŐ MUNKÁSOK KÖZÖTT — AZ OROSZ CSAPATOK KELETRŐL ÉS DÉLRŐL FELZÁRKÓZTAK BUDAPEST KÜLVÁROSÁI ALÁ — A NYUGATI FRONTON MEGKEZDŐDÖTT A RAJNAI ELŐRETÖRÉS.

Levél a szerkesztőhöz

„Igen tisztelt Szerkesztő Úr! Mint híthű katolikus, nagy elégtellel olvastam nb. lapjában, hogy az egyházak nem vállaltak közösséget Szálasiékkal. Ismerőseim közül sokan, mint szencziót vették ezt a hírt. Vannak olyanok is, akik csak propagandát látnak benne, mert a magyarországi hazug náci népáramítás éveken át hirdette és szinte elhitette, hogy az ő irányuk keresztény. A jobban tájékozottak mindig tudták, hogy a hitlerizmus a kereszténység legnagyobb ellensége és kezdettől fogva a legnagyobb rafinériával küzdött az egyház ellen. Kereszténységünket az antiszemitizmussal tévesztették össze... Az egész világ tudta, hogy főleg a katolikus papság szólásszabadságát kötötték gúzsba, és egyszerűen politikálisan minősítették minden igehirdetést. Volt olyan egyházmegye Németországban, ahol a papoknak egvármadrésze ült börtönökben”.

Vízrendelet

Szeged polgármesterének felhívása: „Felhívom a város közönségét a vízzel való takarékosagra és arra, hogy ha bárkinek tudomására jut, hogy valahol rossz vízvezeték-berendezés, vagy nyitvahagyott csapont át vizparazárást észlel, azt azonnal jelentse a városi mérnöki hivatalban vagy a városi vízműtelepen. A saját lakásban levő rossz vízvezeték-berendezést pedig mindenki sürgősen javíttassa ki, hogy a víz felesleges elfolyása mielőbb megszűnjön”.

A moszkvai rádió Szegedről

A moszkvai rádió magyar nyelvű adásában november 25-én Szeged városával és polgármesterével, dr. Valentin Ágostonnal foglalkozott. Idézet a polgármester nyilatkozatából: „Nem régen még plakátok ezrein rémítették a város lakosságát az oroszok barbarizmusával. A város népe ma már ezekre a plakátokra is csak megveté mosollyal gondol, mert látja a Budapest felé özönlő hadjárművek ezreit, tudja, hogy a vörös hadsereg ellenállhatatlan”. A haditudósító Szegedről írott cikkét a londoni rádió is közölte.

A közélet szelleméről

„A szabad közélet meg kell tanulni — írja a Délmagyarország vezércikke —, s ennek a demokrácia az iskolája. Ahol régi gyakorlat már a szabad szólás és vitatás, a közös elhatározás kialakítása és a nyílt kritika, ott van csak valóban szabad közélet... Nálunk az ilyen szabad közéletnek semmi iskolája nincsen. Most megnyílt a lehetősége, de egyelőre még nagyon avatatlanul tudunk élni evvel a szabadsággal. Ezer gatlás és akadály áll az útjában, hogy nyíltan tudjunk beszélni

A Bakonytól az Avasig

Mai tallózásunk anyagát a Vas Népéből, a Kisalföldből, a Szolnok megyei Néplapból, a Kelet-Magyarországból és a miskolci Déli Hírlapból állítottuk össze.

Tallózás a megyei lapokban

Új bauxittelőhelyek

A Bakonyban kutatófúrásokat végeznek a bauxitbányászok, az alumínium alapanyagát keresik. Eddig több mint ötezer helyen fúrtak Nyírad és Nagytárkány környékén és számottevő mennyiségű, jóminőségű — kisebb foltokban elhelyezkedő — bauxitot találtak. A részletes kutatásokkal több olyan lelőhelyet fedeztek fel, amelyek kedvező lehetőséget nyújtanak a bányászatnak. Találtak olyan területeket is, ahol felszíni bányászással is kitermelhető a „fehér arany” alapanyaga. A felszínhez legközelebb eső lelőhelyet a Malomvölgyben találták, ahol a kitermeléshez az idén 350 ezer köbméter meddőt hordanak el. Kedvező eredményeket hoztak az Iszka-szentgyörgy, a Penyőfő és a Kabhegy térségében végzett próbafúrások is.

Veszélyben a bencések kolostora

Megmozdult a föld a világhírű pannonhalmi apátság alatt — állapították meg a szakemberek. A bencések „aranykolostorát” 1000 körül építették, s az 1960-as évek elején észlelték először a környéken földmozgást. A feltételezések szerint a talajmozgás oka az apátság túlterheltsége. A műemléket annak idején csupán egy-kétszáz személyre „mértékelték”, s jelenleg ezren élnek falai között. A mintegy ötszörös túlterhelést a vízvezeték-hálózat sem bírja, s ezért rendszeresen beáznak a falai. A kolostor 278 méter magas löszös dombra épült, s a laza szerkezetű talaj a víztől mozdult meg. Az épületen Európa szinte minden építészeti stílusáramlata rajta hagyta „kézjegyét”. Az értékes műemlék megmentéséért megkezdtek a víz- és csatornahálózatot, korszerűsítik az elavult közműveket. A többmillió forintos mun-

kálátok befejezése után remélik, hogy a gyenge talajt sikerül „megállítani”.

Kiegyenesítik a folyót

A Középtiszavidéki Vízügyi Igazgatóság mintegy 10 millió forintot fordít a Tisza egyik mellékfolyójának, a Zagyva torkolati szakaszának a szabályozására. A mellékfolyó a beömlő előtt nagy kanyart ír le, amely lassította az árvizek levonulását és a téli hónapokban gyakran okozott jégdugókat. A folyamatszabályozás alatt a folyót a torkolatánál levő kanyar levágásával kiegyenesítik, s így megakadályozzák a jégtorlaszok keletkezését és gyorsabbá teszik az árhullámok levonulását. A hagyományos parterosztási módszereket korszerű eszközök alkalmazásával bővítik. A torkolatnál úgynevezett sejtburkolást végeznek: több mint 13 ezer darab előregyártott betonidomot helyeznek el. Ugyancsak új eljárásnak számít a híd alatti szakasz betonrácsos megerősítése, amely esztétikailag is emeli a part képét. A rendezési munkálatok alatt 90 ezer köbméter földet mozgatnak meg.

Árpád-kor hírnöke

A régmúlt idők élettelen hírnökeit — templomokat, sírokat, kőedényeket, érméket — a legtöbb esetben a véletlen, illetve az eke juttatja sok évszázados földalatti „életükből” a napvilágra. Legutóbb a Nógrád megyei Szűgy község környékén megfigyelték, hogy az eke az egyik bucca tetején gyakran forgat ki kőveket, holott a talaj arrafelé nem kőves. Két „önkéntes régész” — vasutas és egy lakatos — ázni kezdtek és egy épület két egymásba kapcsolódó kör alakú alapjára bukkantak. Felfedezésükről értesítették a balassagyarmati palóc múzeumot, amelynek régésze megállapította: az amatőr régészek feltehe-

Kísérleteznek a vízzel

Az edelényi IV. bányakna vize üdítő hatású, értékét növeli az orvosok által bizonyított gyógyhatása. Most kísérletet kezdtek: hogyan lehetne az értékes vizet sörgyártásra is felhasználni? Ezt a vizet az Edelény mellett Lyukobányán — kísérleti fúrások után — ivóvíz, illetve fürdés céljaira is felhasználják. Itt megkezdett próbafúrásokat a jövő év tavaszán fejezik be és kezdetben napi 500 köbméter vízhozamot az igényeknek megfelelően növelik.

Dobozy Imre:

Újra lehet kezdeni

37.

— Mit moralizálsz itt? Ennek semmi köze az egészhez. Fát döntögetni az Úralon túl, az miért erkölcsös?

— Hát, ha közlebről megnézzük, mit műveltek a megszállók odakint, volna benne történelmi igazság?

— Edd meg! A háborúban pusztítanak, nem látod? A szemed istenit, az oroszok a levegőt lövik széjjel? Ezt ki építi fel? Ideküldik ők is a kőműveseiket, kalákába?

— Ezt így nem lehet nézni, minden attól függ... — Tudom a szöveget! Deső is ezt fújja, nem ők kezdték, csak visszautnak, hát én se kezdtem, miért fizessék, vigyék ki a lovastengerest falat rakni. Hitler úgyis mázoló volt, majd meszel... de a fejem teszem rá, a tábornokokat nem fogják megdolgoltatni, pucérjuk lesz a fogságban is, hát edd meg a szar igazságodat!

— Mindenki megkapja a magáét, ne félj, a nagy disznók ezúttal nem ússzák meg.

— De a kicsik? Én mit csináltam? — Rendben van, ne vitakozzunk, se a hely, se az idő... Ami tőlem függ, úgyis megteszem. Elmondok rólatok mindent, és remélek... Mozog a szája, nem hallom to-

vább. Fülrepező a dübörgés. A Borsosok most a Cseresznyét lövik, meg a Vaspályatelepet, aknavető, tábori ágyú, nehéz géppuska, páncéltörő, minden német—magyar fegyver oda szórja a tüzet, ahonnan a mieink épp kihúzták a lábukat. A menekülők nyomába eredt oroszokat veretik, de nem is őket, a házakat. Csupa kis, kertes ház van a két városrészen, ropognak a tetők, félőrült asszonyok futkosnak a leomló falak között, kigyullad az újavárosi templom, mintha papírmásé lenne, egykettő körülnyalja a láng, a vasutasok sapka nélkül szaladnak ki az állomásépületekből, esetlenül ugrálnak a töltés mögé, a Bezerédy utca sarkán szétrebben egy gyér halottas menet, a lovak megvadulnak, ideoda cikázva rángatják a kocsiát az úttesten, ugrál a koporsó az üveges kalitkában, mintha élő ember dobálna. Magyar katonákat is látok a tűzben, nem bírtak kivergődni a városból, onnan kapják a golyókat, ahonnan segítséget várnának, tehetetlenül rognak le, vagy lövésztve loholnak egyik háztól a másikig. Átkozott tüzeik, nyíssátok ki a szemeteket. És mire jó ez az egész, a város már elesett, hát mire jó.

A Gudim homloka mégül zuhog a lövedék. Harminc percig. Aztán csend. Az Újaváros egész nyugati fertályát por, füst takarja. A hirtelen kérészkadt, vad robaj után lassan kúszik fel hozzánk a távoli tüzek halk ropogása, a szétszört, vékony, mégis kórusba álló jajgatás. Hol állhatnak az oroszok? Az Aj fái elfedik előlem Surányék házat. Most aztán kell a koporsó vagonszámra, uram, kívánsága szerint. Szédobott szekrényt látok hirtelen, az udvarunkon, a lugas drótrácsán anyám új kosztümje lóg. Gelethayné benyit a boltba, kabátja elegánsan lebben utána, de nincs volt, csak úszkós semmi az

ajtó mögött. Gelethayné sincs, feliszítja a füst, helyette a polgármester ereszkedik le valahonnan a magasból, meredt szeméből könny folyik, öregem, és nem mondhattam, tudod a fügelem, de mindnyájunk nevében köszönöm, a hazáról van szó.

Géza csimpaszkodik a nyakamba, a szilfától húzkal vissza, még nem lehet, hadarja izgatottan, én is szeretnék, belebolondul az ember a bizonytalanságba, mi történt odalent, mindenki rohanna, de még nem lehet, öreg fiú, Deső is azt mondja, várunk kell. Értelmetlenül bámulok az arcába. Mi az, szaladtam volna? Nem is akartam. Biztosan tudom, hogy nem akartam. De hát mi történt velem? Várjunk csak, amikor a csend beállt... Nem, már előbb, a halottas kocsi, a lerogyó katonák... De miért? Figyeltem, nagyon jól emlékszem rá, a szemem pontosan leltárba vett mindent, a becsapódásokat is követni tudtam, hát az az aggodalmas, de kihagyás nélküli fügelem mitől szakadhatott el, mint a gorombán megrántott fonál.

— Csúnyán elintézték — mondja Sorki tárgyilagosan, süppedt szeme mint a kárbeclő, módosra tapogatója végig az Újavárost. — Akár a jégverés.

— Majd ha a te faludat lövik széjjel, nyomorult, nem leszel ilyen tárgyilagos, üvöltöni fogsz, a hajad téped, körömmel vajod elő gyermekeid hulláját az omladék alól. De ahelyett, hogy ráordítanék, sírni kezdek. Mintha megverték volna, mindenem sajog, és csak hüppögök, hiába nem akarom. Nyelem a nyálam dühösen, az orromat is ki kellene fűjni, ahhoz sincs erőm, rázkódok mint a hideglélős.

— Nem baj — mondja Fésűs Járó —, ne szégyellj.

(Folytatjuk.)